

На суровост украјинских чувара у току вођења Јевреја до гасних комора у Собибору (Пољска), шутирање и убоди бајонетима, подсетиће поново једини преживели из тог логора за истребљење, Томас Блат стар 82 године, сведок оптужбе против Украјинца Џона Дамјањука (89), кога је Немачка испоручила САД да би одговарао за смрт 29 хиљада Јевреја између 1942. и 1943. године. “Вода”, викао би један радник док би гас ишао ка коморама у којима су мушкарци, жене и деца били трована у групама од по 1300. Према немачкој оптужби, окривљени је био садистички чувар логора где је гасом уморено 250 хиљада затвореника. Сведок Блат тврди да тог чувара ништа није потресало, ни нехотично вршење нужде жена збијених по ходницима на улазу у комору док су слушале јауке својих очева, мужева или деце који су умирали на неколико метара од њих. Оне су биле следеће. На суђењу у Минхену би требало да се утврди да ли је Џон Дамјањук човек који је надмашио у суровости групе Украјинаца спремних да убију из хира, да муче групу пољских Јевреја која није знала да пева на руском, како су од њих захтевали. Дамјањук се иначе налази на листи најтраженијих ратних злочинаца коју је саставио Центар Симон Визентал.

“Без помоћи тих сто Украјинаца из Собибора, 30 Немаца из SS-а (политичка полиција нацистичког режима), не би могло да убије 250 хиљада Јевреја. Они су били ужасни!” изјављује Блат, који је имао 15 година када су се догодила убиства у Собибору. *Сто ужасних*

су били војници Црвене Армије све док их Немци нису заробили 1941. на Криму у току инвазије на Русију; тада су нацистима понудили свој отворени антисемитизам. Оптужени за злочине против човечности није био жртва Немаца, још један од ратних заробљеника као што доказује одбрана, већ целат од 23 године у служби застрашујуће SS; био је радник моћне војне машинерије за безбедност Трећег рајха.

Изручен прошлог 12. маја из Охаја, где је живео од 1952, Дамјањук је стигао у минхенски затвор Сантранделхајм понављајући да је невин, што је под сумњом у току 32 године дугог процеса против њега. САД су му 2002. одузеле држављанство јер је лагао приликом његовог добијања. Године 1948. у формулару је написао да је био сељак у Собибору. “Постоји брдо доказа да је био чувар у више логора”, истакао је један службеник Министарства правде САД. Један израелски суд га је 1988. осудио на смрт пошто га је пет преживелих затвореника препознало као *Ивана Грозног* из логора Треблинка, где је убијено 850 хиљада логораша. Био је ослобођен пет година касније, јер је суд имао сумњу на основу нових податка из руских архива; сведочанство 32 чувара који су другог човека означили као

касапин
а.

“Погрешили су, ја нисам тај човек. Недостају ми моја супруга, моја породица, моји унуци, и хоћу да завршим живот уз њих”, увек је тврдио Иван, Џон у САД, пензионер из аутомобилског сектора. Блат схвата да он жели да буде уз своју породицу: “Има срећу да она постоји, ја нисам те среће.” У гасној комори је изгубио оца, мајку и брата од десет година. Нико није у стању да препозна лице после 66 година промена, упозорио је пред суђење, али је сигуран да је Џон био један од тамничара; “Нису били чувари. Били су убице који су постали чувари да би боље живели”, каже Блат.

Како су живели боље? Како су плаћали проститутке? Дивљаштво бичева, пендрека и бајонета украјинских жбиров, задовољавало је њихове нацистичке командире, који су им дозволили да се богате на несрећи Јевреја, од којих су тражили накит и новац у замену за милост; уколико нису имали ништа, крали су од мртвих нагомиланих у магацину. Неки су улазили у крематоријуме знајући да у људском пепелу може да се нађе прстен или златник који су жртве прогутале да би то сачувале.

Немачко тужилаштво га не окривљује да је био *Иван Грозни* из Треблинке, али да јесте био чувар у Собибору. Процењује се да је око милион Јевреја било стрељано и уморено у гасним коморама по окупираној Пољској. Било је око 5 хиљада Украјинаца као што је Џон Демјањук, припадника батаљона SS. Сви су били обучени, а њихова имена се појављују у архивама бившег СССР-а, где је на смрт осуђено њих 15.

Задатак тих криминалаца је био да истерају Јевреје из гета и да их терају ка возовима, правац гасна комора. Њих 500, а међу њима и Дамјањук, добили су дозволу да убијају, према подацима тужилаштва. Тетовирани број испод левог пазуха, који је оптужени избрисао, идентификује га као службеника SS-а. Кључни доказ против деде Џона Дамјањука је лична карта коју су му издали његови нацистички ментори, књижица број 1393 са фотографијом Дамјањука, исправним именима родитеља, и регистар ожилка од ране на леђима задобијене док је био војник Црвене армије. Књижица га смешта у Собибор, а не у Треблинку.

Варварства тих украјинских чувара детаљно је описао бивши официр нациста Франц Сушомел у интервјуу од пре 25 година са француским документарцем Клодом Лезманом. Том приликом, бивши нацистички официр је говорио о Треблинки: “Пошто их раздвоје по половима и нареди им да се скину до гола по изласку из воза, техника је била у томе да се убрза процес ударајући све редом како се нико не би одупро, и да трче у правцу гасне коморе, где ће умрети... Терајући их да трче, убрза се рад срца и процес (смрт) је био

Пише: Хуан Хесус Аснарез
понедељак, 18 мај 2009 14:03

бржи.” Путници неког конвоја ништа нису знали о свом крајњем одредишту, и неки малолетни Јевреји, кад би дошли код берберина да би их ошишали до главе за смрт, молили су да их не ошишају исувише кратко.

(Превод из El País-а: Бранислав Ћорђевић)